

ANTUN FERDINAND PUTICA: CIARLATANO IN MÔTO

Nasko Frndić

Posljednjih desetljeća XVIII. stoljeća Dubrovčanin Antun Ferdinand Putica napisao je četiri komedije. Od dviju su nađeni samo naslovi («La passion dominante« i «Dei tre adultori«). A druge dvije komedije sačuvane su u rukopisima. To su »Pir od djece« i »Ciarlatano in môto«.¹ Putica kaže u jednom predgovoru da je sadržaje komedija uzimao iz dubrovačkog života, »jer naš grad obiluje oriđinalima svake vrste«. I da su predstave s njegovim komadima imale uspjeha kod publike, ali podaci o prikazivanju nisu sačuvani.

Svršivši teološke nauke u Italiji Putica je bio najprije dominikanac u Dubrovniku, a posljednje godine stoljeća proveo je u Podravini i Slavoniji kao kapelan u Bušotini kraj Virovitice, zatim kao župnik u Dubočcu kraj Broda na Savi. Marko Fotez u svoj izbor *Komedija XVII. i XVIII. stoljeća*² uvrstio je Putičina »Ciarlatana in môto«. Kombol o glavnom liku kaže da je »učitelj nautike koji s brda s dola kupi mrvice znanja prodajući ga dalje svojim učenicima, dok ne bude raskrinkan kao šarlatan.«³

Međutim, Putičina komedija dovoljno govori o sebi i o vremenu u kojem je nastala. Već u prvom prizoru osjetimo dah izvornog dubrovačkog humora. Tek što je počeo razgovor, iz poteksta saznajemo da između maćehe Bele i pastorka Bonavolje postoji komedijska intrigantna suprotstavljenost. Maćeha ne želi ni saslušati pastorka, pa ga upućuje njegovu ocu: »Bela: In somma⁴, ti meni ništa ne govôri. Eno ti oca, pak se (i sad slijedi neobičan oblik imperativa od glagola razumjeti) r a z u m j e j š njime, ja umivam ruke.« A pastorak tražeći pripomoć

od maćehe, odgovara osebujnim izrazom dubrovačkog govora: »...hoće još da studijâm godište dâná.«

Tako je autor razapeo strune humora između triju likova porodice koja je u žarištu komedije. Otac u dolasku čuje riječi svoje žene, koja ljutita trči i viče: »Galiote jedan ... dosta sam ti ih prostila, smrade jedan!« Muž joj Kuko ponovljeno inzistira: »Može li se znati ... s kijjem je (svađu, pr. N.F.) imaš?« I na ubod odmah dobiva uzvrat od svoje žene Bele: »...s onom perlom od tvoga sina.« Tako igličast dijalog teče, a tema je: da li dalje školovati mladića, jer nema rezultata koje su očekivali.

U stilu Držićeva Skûpa Putičin Kuko se tuži: »Eh, pûsti dukati, zaludu ti vas potroših!« Maćeha između redaka kaže mužu da mu je sin glup. Na to muž replicira, ali ne ženi u lice, nego papučarskom hrabrošću iza leđa: »...da je njen sin, bio bi dosad teolog...«

Komedija »Ciarlatano in môto« događa se na prijelazu XVIII. u XIX. stoljeće, kada su u gradu pod Srđem bile podubrovčene Molièreove komedije već unijele vrlo živahan kazališni odnos prema prosvjetiteljstvu, dominantnom europskom duhovnom ozračju XVIII. stoljeća. Tim je nadahnućem prožet i sadržaj »Ciarlatana in môto«. Duh mu je prosvjetiteljski, jer glavno lice poučava ljude oko sebe u nautici i kako se može postati »piloto e d'alture e di costa«. ⁵

Ali na prosvjetiteljski sadržaj Putica u razvoj radnje unosi komedijske i satirično–humoristične tenzije, očito s nakanom kritičkog viđenja svoga vremena. Autor jest za prosvjeđivanje, ali ne za bilo kakvo — šarlatansko. Zbog toga on svog Ciarlatana vidi kao dubrovačkog oriđinala, koji u svojoj i prije prosvjetiteljstva dovoljno prosvijećenij sredini izaziva kreativnu sumnju iza koje slijedi smijeh.

Među običnim narodom, pučanima, sluškinjama i ostalima, ima dovoljno naivnih ljudi kojima novopečeni poučitelj može prodavati rog za svijeću. Ali mladići koji bi htjeli na brzinu steći kakvo obrazovanje, bistri su pa uviđaju da im Ciarlatano prodaje neku sumnjivu robu. Njihov razgovor s učiteljem ne prolazi bez varnica: »ČARLATAN: O gdje ste vi, gospari? Tempo da vedersi. ⁶ Što smo se nješto odalečili? / LERO: Odalečili, sikuro ⁷ odalečili, a što ćemo gubit brijeme zaludu bez koristi.«

U odgovoru umjesto starog oblika »brijeme« kojim se poslužio učenik, Ciarlatano kao učitelj koristi noviji, recimo za ono doba prosvjećeniji oblik »vrijeme«, pa učeniku odgovara: »Tot ⁸ ste vrijeme izgubili iza kako sam vas stavio

na noge i naučio s tolikijem mojim trudom nautiku, konte, i još mogu rijet, i legat?«⁹ Odgovara mu učenik Bonavolja: »Mi smo umjeli legat i bez tebe, ma ti nijesi umio brojiti peče¹⁰ bez nas. (...) ČARLATAN: Veramente,¹¹ vele ste spendali. Ma vi ne znate što je trud profesura, pak to i govorite. A ne znate da jedan kùrsar frànčèzi¹² za malo konata¹³ što sam mu ukazo, darovo mi deset cekina.«

Ovako doznajemo da su francuski gusari pristajali u Dubrovniku i da su poneke usluge kao što je ova Ciarlatanova poduka računanja, dobro plaćali. Ali tako galantni nisu bili roditelji dubrovačkih sinova koji su bez redovite škole htjeli da im djeca na brzinu dobiju neka znanja iz nautike od podučavatelja Ciarlatana, kojem osobito usrdno priprosta kućna pomoćnica Drpe daje komplimente: »Zaista nema onakoga filozofa u svemu gradu.« Na tom mjestu gospođa Bela prekida sluškinju riječima: »Evo baš zvònù dvadeset i četiri, pođi u spremu.« Dakle, stari su Dubrovčani vrijeme od podnevnih 12 sati, zvali 24, i brojali su sate tako da je dan započinjao nakon podneva od nula sati do idućeg dana u podne kad se navršè 24 sata. Moglo bi se iz toga zaključiti da se dubrovački plemići do podne nisu bavili ozbiljnim poslom, jer su tek popodnevne sate uzimali za početak i odbrojanje tekućeg dana i noći.

Ovo pomicanje podnevnih 12 sati na 24 čini se prirodnim u Putičinoj komediji, jer dvije scene poslije u istom činu, sluškinja Marica prolazeći mimo Ciarlatana, naziva mu »Dobro jutro, gosparu? Što si ovako podranio?« A Ciarlatano joj odgovara: »Ovo je moje solito¹⁴; ko je domaćin, valja da se diže rano, a paka je imam posálâ dosta, sveđ sam u môtu,¹⁵ i još da je dan dulji, ne bi opravio sve moje posle.« Ovaj Ciarlatano kao demokratski poučavatelj neukih, ugodnim riječima osvaja simpatije dubrovačkih sluškinja, kao što su čupe Drpa i spravljena Marica. On Drpi kaže: »... imam gusta da si tako spiritoza¹⁶ ... jerbo ti mislim dati jednu kamaru nà Pilam u mene bez ikakve plate...« A s drugom sluškinjom Maricom vodi isto tako intiman razgovor. »MARICA: Valja da imate dosta skulara?¹⁷ ČARLATAN: ... Imam koliko hoću! Vidiš ... ništa što si mlada, ma što si spiritoza, svak te gleda kad ideš putem.« Dakle, i ova mu je sluškinja »spiritoza«, pa ga ona sumnjičavo pita: »MARICA: Vi se to burlate.¹⁸ / ČARLATAN: ne burlam zaisto, ma mi se para¹⁹ da nječim patiš. Što ti je? / MARICA: Patim stravaganto²⁰ s nervima. / ČARLATAN: I ja tezim patim, ánci²¹ ću te naučit ... Tu se hoće dvojica, pa neka te tru po škini.«²²

Putica je prozreo način tog pučkog poučitelja, koji se demokratski oslanjao na male, neuke ljude, jer su dopuštali da zarađuje na njihovoj neobrazovanosti. I

zbog toga autor ovaj prizor završava Ciarlatanovim riječima, koje otkrivaju drugu stranu njegova posla i karaktera: »Ja nautik, ja filozof, ja teolog, ja liječnik, ja impostur²³!« Dakle, svjestan je da je impostur — varalica i lažac. A da je autor o svom Ciarlatanu tako i mislio, vidi se u prizoru sluškinje Drpe i Ciarlatanova učenika Bonavolje. »DRPA: ...Eto mu činim tolike službe i perem haljine. Ma opet neka rečem, neće mi bit zaludu. / BONAVOLJA: O, riječi koliko hoćeš. On u riječima plaća svakoga, paka će i tebe.«

Drugi čin počinje između kapetanice Faustine i Ciarlatana. Tu je Putica svoj izraz obogatio dvostrukim smislom. Jedan je prividno ozbiljan, a drugi je u potekstu ironičan i satiričan. Kapetanica Faustina je pametna žena koja ima svoju mjeru, da Ciarlatanu kaže riječ koja mu ide, ali opet umije sačuvati normu dobrog ponašanja. Ona prividno hvali Ciarlatana, a tom pohvalom zapravo pokriva svoje loše mišljenje o njemu: »FAUSTINA: Zaisto ko god vam je reko da ja kritikam vaše razgovore, faljiva.« U razgovoru s Faustinom Ciarlatano više nije jednostavan i dobrohotan kao u razgovoru sa sluškinjama koje mu vjeruju. S kapeticom on ima složeniji vokabular s prizvucima drske superiornosti. Faustina nastavlja: »... paka razgovor vaš i družijeh, to je sve isto. / ČARLATAN: Oh, via, via, via, omnis comparacio est odioza.²⁴ / FAUSTINA: molim vas, spijegajte²⁵ mi što to hoće rijet. / ČARLATAN: Hoće rijeti da ti vaši paragoni (usporedbe, pr. N.F.) ništa me ne gustaju. / FAUSTINA: Kompateškajte²⁶ mi, vi ste studijali, ja nijesam vas paragonala s nikijem nego anci ujednačila. / ČARLATAN: Uhu, uhu, uhu ... Jadna, valja čuti l'opinion commune.«²⁷ Na to slijedi zajedljiv odgovor kapetanice Faustine o javnom mišljenju na koje se poziva Ciarlatano: »Jes di fatti,²⁸ četiri spravljenice,²⁹ četiri sodâta,³⁰ četiri papučara, to je opinion commune, a ostali se rugaju.« Autor je ovaj dio teksta stavio u zagrade, dakle, kapetanica je kritiku o javnom mišljenju izrekla za sebe, a ne direktno Ciarlatanu u lice. Ciarlatano je zatečen: »Nješto brbota, ova ti je od riđijeh³¹ sikuro.«

U finalu ovog sudara kapetanica Faustina oštrinom i profilom karaktera podsjeća na Katu Kapuralicu Putičina suvremenika Vlaha Stullija. Ona Ciarlatanu, hvaleći njegovu iskrenost u lice, dodaje tekst koji je namijenjen publici: »(Teška li mahnica! Je li ko da ga veže?« I u nastavku: »Jadna glavo mahnita, za tebe je bilo činit od sansara³² ... tako bi sveđ bio u môtu varajuć i onega koji kupuje i onega koji prodava.«)

Ima u Putičinu Ciarlatanu nešto od Molièreovih karakternih likova, koje su Dubrovčani upoznavali upravo u to vrijeme, u komadima spomenutih francuskih

komedija, tzv. »frančezarija.«³³ Tu je Putica najviše pod utjecajem Molièreova lika Tartuffea, čiji se odbljesci prijetvorne naravi i lopovske drskosti nalaze u Putičinu liku Ciarlatana, koji kao i Tartuffe uživa povjerenje jednih, i pred njima je udvorno ljubazan, a prema onima koji su ga prozreli, bez rukavica je otvoreno agresivan. Dok Molièreov Tartuffe ima na licu masku pobožnjaka, Putičin Ciarlatano iza krinke poučitelja i obrazovatelja osvaja pozicije među neobrazovanim slojem Dubrovčana. Komediograf je osjetio da se tu ne radi o nekom opasnom tipu kakav je bio Tartuffe, nego o smiješnom oriđinalu, pa ga takvog od početka izvrgava podsmijehu i ruglu. Putica je tu sociološki vrlo precizan portretist svojih sugrađana, jer ih prikazuje u njihovu kritičkom otporu prema stručno nepotvrđenom i moralno upitnom autoritetu.

Na početku drugog čina, u trećem prizoru, Putica je, da komedija bude neobičnija, i samog sebe uveo u radnju. U razgovoru s gospođom Belom, maćehom Ciarlatanova učenika Bonavolje, i sluškinjom Drpom, Ciarlatan otkriva: »... idem onomadne uvečer doma, otvaram kamaru, kad pod buralom jedna knjiga. Što je?« — pita se Ciarlatan i odgovara: »Tot³⁴ dvije šene³⁵ od komedije, u kojijem sam ja stavljen i Drpa. Promisli, che insolenza!³⁶ / BELA: Ma može li se znati ko čini te baronate³⁷ ... / ČARLATAN: Poslušaj na uho ko je!«

Tu se autor Putica podsmijehuje samom sebi i svakom piscu koji iz života uzima privatna, nezaštićena lica, te s njima barata u svojim tekstovima po vlastitoj volji, kao da se radi o lutkama, a ne živim osjetljivim bićima. To je Putica osjećao kao vlastitu moralnu krivnju, pa je svom Ciarlatanu dopustio, da najavi neku malu osvetu autoru komedije: »BELA: A je li to on? / ČARLATAN: On, senza altro, ma lascia far a me.«³⁸

Treći čin počinje Ciarlatanovim otkrivanjem životnog umijeća i znanja s kojim on zarađuje novac kao dobrohotni pomagatelj drugima; evo njegove poruke: »Ko hoće učinit dinare, neka dođe, ja ću ga naučit, i nije potrebe skula³⁹ ...« jer čemu se godinama mučit kad »... toliki skulari⁴⁰ ... mru od glada, a ko im je kriv«, pita se sažalno Ciarlatano, i dodaje: »hoće se impostura⁴¹ ... valja umjet legat«, kaže on. Dakle, i za varanje treba čitanja i znanja. Ovdje bismo rekli da je Putičin Ciarlatano »pošteni lopov«, koji ne krije svoj sistem, nego otkrivajući ga dokazuje njegove prednosti i za sebe i za svoje učenike.

Ali u takvu poslu krije se opasnost. Ciarlatano je svjestan toga: »Rijet će mi kogod: a kad te skopriškaju!⁴² Ali i za takvu mogućnost ovaj se prepredenjak pripremio. Dok ga ne »skopriškaju«, on će od svog umijeća varanja lijepo živjeti,

još će mu ostati i za kasnije, kad mu uskrate povjerenje. Ali u konačnici autor dopušta Ciarlatanu izreći da on ipak posjeduje neko znanje: »Na ... ja znam: što je otanat,⁴³ znam što je busulo,⁴⁴ što li kompas.« I smjelo zaključuje: »E pure, prohodim za profesúra od ovijeh stvari ... Čekam ove skulare za ukazat im dizat alturu«, tj. određivanje položaja plovila prema visini nekih nebeskih tijela, »jeda ih opet involjam⁴⁵ da dođu na skulu, neka mogu još kijapat⁴⁶ od njih.«

Putica komediograf očito se dobro bavljao poigravajući se sa sudbinom svog Ciarlatana, stavljajući ga u poziciju da ga i njegovi učenici izigravaju podsmjehujući mu se: »LERO: Servo! / ČARLATAN: Što je ... Što sam vam učinio?« Slijedi ironičan odgovor: »BONAVOLJA: Učinili ste nas ljudima. / LERO: S vašom nautikom i vašom imposturom! (Smije se). / ČARLATAN: Molim vas, jeste li se došli rugat oli da vam što ukažem od nautike? / BONAVOLJA: Da vam pravedno rečem, nije mi veće potreba od vaše nautike ... nađite drugega kom ćete davat razumjet. I sluga!«

Ova tanušna Putičina komedija u trećem činu pokušava stvoriti neku napetost i zaplet, ali bez pravog intenziteta. Opet se pojavljuju lica iz prvog čina: maćeha Bela, sluškinja Drpa, otac Kuko, i susjede Faustina i Marica. Svi govore o Ciarlatanu i njegovim učenicima, a najviše je uzbuđen otac Bonavolje Kuko, koji plaća račune sina za učenje kod Ciarlatana: »BELA: Jadan, što ćeš ga opet dizat sa skule! Eto ga opeta Čarlatan primio, anci ga je danaske zvô da dižu alturu: on hoće da ga učini čovjekom, a ti hoćeš da mu posiječeš noge. / KUKO: Tot se ti nećeš još da uglaviš da on ne ište njega učinit čovjekom, nego lapnut⁴⁷ ako još ima u mene u kesi četiri pare.«

U sceni petoj 3. čina Bela, Kukova žena kaže: »Ja ne znam kako će dospjet ova komedija. Svak ga zove imposturom. Kuko je pošo u Čarlatana, tu će naći sikuro i Bonavolju, i tu oli će se učinit velik bulikan,⁴⁸ oli će s ovom okazoni⁴⁹ poznat Kuko da je laž što čeljad govoru. Zaisto sam kurioza⁵⁰ za znat na što ovo ima iziti.« Ovdje autor progovara o moralnoj kategoriji savjesti kad je u pitanju Ciarlatanovo isisavanje roditelja svojih učenika. Starija sluškinja Marica brani Ciarlatana, krivicu bacajući na ljude koji mu vjeruju: »Kad su ludi, ko im je kriv«, kaže Marica, a gospođa Faustina, kapetanica, prihvaća riječ: »Tako je, djevojko, ma đe je kônšjénca?«⁵¹ I tu se radnja uozbiljuje. Marica je na Pločama vidjela jako arabijanog⁵² Kuka, oca Bonavolje, Ciarlatanova učenika. Faustina razumije njegovo takvo stanje: »Kako neće, siromah, izio mu Čarlatan crno iza nokata, i maloga luzingo⁵³ toliko vremena, a pak ga sad abandono⁵⁴ ... kad mi dođe rijet

ću mu da se ne inkomodava.⁵⁵ / MARICA: To je zaludu, er on ulazi kao kućak: đe vidi da je otvoreno, tu ide. / FAUSTINA: Ma ja umijem zatvorit vrata...« i sad slijedi jedan naturalistički slikovit izraz — »zapljuni me, ako ovako ne učinim.« Sluškinja Marica ovdje shvaća da ju traćanje uzdiže u ravnopravan razgovor s kapetanicom Faustinom, pa joj obećava nove vijesti: »Idem opeta nà placu štogod oboznat, je li koja bila među Čarlatanom i Kukom.«

U finalu ova zabavna i dosta poučna komedija ima zadovoljavajući rasplet za oca Kuka koji je sretan što mu je sin Bonavolja spoznao kako mu Ciarlatano ne može pomoći pri učenju nautike, pa je odlučio: »Mislim poći na more, a za nautiku može me isti kapetan naučiti ... / KUKO: To sam ti sved⁵⁶ govorio, erbo⁵⁷ kako može jedan činit od majstora koji nije nigda zanata učio? Tako i on: kako more drugoga učit nautiku kad drugi njega nijesu učili. On veli da je sebe naučio ... Prdi Mâre, eto ti svatova! To je bio jedan sâm Salamun koji je rodio se naučan.« I to je prava pouka ove komedije, koja je napisana pod neposrednim utjecajem europskog prosvjetiteljstva.

Osjetivši da su ga »skopriškali«, Ciarlatano traži od Kuka pravdu, a ovaj ga šalje dalje od sebe: »Eno ti Dvora, pa se i pravdaj.« To je podatak o pravnoj državi kao lijeku za nepravdu ako je ima. Ciarlatano zna svoju istinu, pa odustaje od Dvora, ali nije nesretan, jer on ima narav mačke: ma s koje visine da ga bace, padne na noge i ode dalje svojim putem. Tako i ovdje: »Bon viaggio«⁵⁸ kaže sam sebi i dalje tumači: »Neće meni manjkat skulara ... Umijem ja iznaći i družijeh Bonàvôljâ od kojijeh ću potezat peče i groše, i zato se zovem *Ciarlatano in môto*. Finis.«

Tako je Antun Ferdinand Putica završio ovu komediju u optimističkom raspoloženju za glavne likove. Iako je zabrinutom roditelju udovoljio da mu sin spozna krivi put obrazovanja, i da napusti svog šarlatanskog učitelja, nije ni ovom nesretniku oduzeo volju za opstankom, pa mu je dopustio nadu, kako će on naći nove »skulare«, pa tako i dalje zarađivati i živjeti na svoj način, u granicama svojih mogućnosti, kao ljudsko biće koje ima svoje mjesto pod Božjom kapom nebeskom.

I ako se prisjetimo Kombolove bilješke o Putici koji je »svršivši nauke u Italiji, bio najprije dominikanac u Dubrovniku, a posljednjih godina stoljeća kapelan u Bušotini kraj Virovitice i župnik u Dubočcu kraj Broda na Savi«, onda postaju jasnije realije naslovnog lika ove dubrovačke komedije, koja odiše duhom suzdržana humora i mjerom iskazane sklonosti prema prosvjetiteljskim idejama stjecanja znanja, ali i s autorovom kritikom da obrazovanje pod svaku cijenu može čovjeka odvesti krivim putem.

Iako jezik u »Ciarlatanu in môto« obiluje talijanizmima u pojedinim riječima i cijelim izrekama, Putica uspješno dočarava posebnost iznijansiranog dubrovačkog govora gradskog sloja mladića, pučkih gospođa, sluškinja, roditelja i jednog oriđinala — Ciarlatana samouka, poučitelja drugih. I još jedna karakteristika ove komedije koju je napisao svećenik: u njoj nema ljubavnih scena, osim što se naslućuje intimna nedopuštena veza između služavke Drpe i Ciarlatana kojem ona pere rublje, posprema stan i možda mu povremeno pruža i druge usluge, a on joj uzvraća udvaračkim komplimentima: »... imam gusta da si tako spiritoza.«

Ova tročinska ali tekstem kratka komedija zanimljiva je sadržajem i uvjerljivih je likova. Iako ovo djelo nije visoko umjetničke vrijednosti, njen autor ima svoje mjesto u povijesti hrvatske književnosti, u okviru poznate Barčeve metafore »Veličina malenih.«

BILJEŠKE

¹ Ciarlatano in môto, tal. — šarlatan u pokretu, djelovanju

² *Pet stoljeća hrvatske književnosti*, »Komedije XVII. i XVIII. stoljeća«, Zora i Matica hrvatska, Zagreb, 1967.

³ M. Kombol, *Povijest hrvatske književnosti do preporoda*, Matica hrvatska, Zagreb, 1962.

⁴ In somma, tal. — najposlije

⁵ piloto e d'alture e di costa, tal. — kormilar i na pučini i uz obalu

⁶ Tempo da vedersi, tal. — vrijeme je da se vidimo

⁷ sikuro, tal. — od sikûr, siguran, pouzdan, stalan

⁸ tõt, tal. — dakle

⁹ legat, od lègati, tal. — čitati

¹⁰ peča, od pezza, tal. — vrsta novca, komad, krpa

¹¹ Veramente, tal. — zaista, uistinu

¹² kùrsar frànčèzi, od corsaro, tal. — francuski gusar

¹³ konata, od conto, tal. — račun, računanje

¹⁴ sòlito, tal. — običaj, navika

¹⁵ u môtu, od môto tal. — kretanje

¹⁶ spiritoza, od spiritoz, tal. — duhovit, dosjetljiv, uman

¹⁷ skular, tal. — učenik, đak

¹⁸ burlati, od tal. burlare — šaliti se, rugati se

¹⁹ para mi se, od tal. pare — činiti se

- 20 stravaganto, tal. — čudno, posebno
- 21 anci, od tal. anzi — štoviše, naprotiv, dapače
- 22 škina, tal. — leđa, hrbat
- 23 impostur, tal. — varalica, lažac
- 24 Oh, via, via, via, omnis comparacio est odioza, lat. — oh, hajde, hajde, hajde, svaka usporedba je mrska
- 25 spijegajte, od tal. spiegare — objasniti, obrazložiti, protumačiti
- 26 kompateškajte mi, od tal. compatire — sažaliti se, oprostiti
- 27 l'opinion commune, tal. — javno mišljenje
- 28 Jes di fatti, tal. — zaista
- 29 spravljenice — sluškinje pripremljene za udaju
- 30 četiri sodâta, tal. — soldata, vojnika
- 31 od ridijeh — od zmija
- 32 činit od sansara — biti kupoprodajni posrednik
- 33 frančezarije — podubrovcene francuske komedije koje su se izvodile u drugoj polovini XVIII. stoljeća
- 34 tot, tal. — dakle
- 35 šena, tal. scena — prizor, pojava, dio čina u drami
- 36 che insolenza, tal. — koje li bezobraznosti
- 37 barônâta, tal. — nitkovluk, podvala
- 38 senza altro, ma lascia far a me, tal. — bez sumnje, ali neka to bude moj posao.
- 39 škûla, tal. — škola
- 40 škûlâr, tal. — učenik
- 41 impòstûra, tal. — varanje, prijevara, laž
- 42 skopriškati, tal. scoprire — otkriti, iznijeti na vidjelo
- 43 otanat, tal. oktant — sprava za mjerenje kutova
- 44 bûsulo, kompas — busola
- 45 involjati, tal. invogliare — potaknuti, razbuditi prohtjev
- 46 kijapati, tal. chiappare — zgrabiti, uhvatiti
- 47 lapnuti, lok. — ugrabiti
- 48 bulikân, tal. bulicame — vreva, gužva
- 49 okasijun, okazion, tal. occasione — prilika, zгода, prigoda
- 50 kurijoz, tal. curioso — čudan, neobičan, radoznao, znatiželjan
- 51 kônšjënca, kônšijencija, tal. coscienza — savjest, duševnost
- 52 arabijan, tal. rabbia — bijesan, gnjevan, srdit, rasrđen
- 53 luzingati, tal. lusingare — laskati, zavaravati obećanjima
- 54 abandonati, tal. abbandonare — zapustiti
- 55 inkomodavati se, tal. incomodarsi — potruditi se, uznastojati
- 56 sveđ, lok. — uvijek, stalno, neprekidno
- 57 erbo, lok. — jer
- 58 Bon viaggio, tal. — sretan put